

11. Кресина І. Українська національна свідомість у контексті сучасних політичних процесів: Дис. ... докт. політ. наук. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. Київ, 1999. 451 с.
12. Курлищук Р. Политическая реклама: сфера мифотворчества или его продукт? // Бренное и вечное: политические и социокультурные сценарии современного мифа : материалы Всерос. науч. конф. 11-12 октября 2005 г; НовГУ им. Ярослава Мудрого. Великий Новгород, 2005. С. 119-121. URL: <http://brenное-i-vechnoe.narod.ru/05-27.html> (дата звернення: 22.04.2018)
13. Лукинчук М. Обережно: МІФІ. Київ: Вид. ім. О.Теліги, 2000.
14. Розумний М. Алгоритми національного самоопанування. Київ, 2008. 112 с.
15. Савельев А. Политическая мифология Москва: Логос, 2003. URL: <http://savelev.ru/book/?ch=367> (дата звернення: 22.04.2018)
16. Формирование и функции политических мифов в постсоветских обществах: Сб-к науч. трудов Москва: РГГУ, 1996. 518 с.
17. Хавкина Л. Політична реклама як міф про суспільно-політичну сферу буття соціуму в аспекті етики URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zpndzp/2008/Chawkina_L.htm (дата звернення: 05.04.2018)
18. Хюбнер К. Истина мифа. Москва: Республика, 1996. 448 с.
19. Шайгородський Ю. Міфологія як засіб моделювання політичної реальності // Віче. 2009. № 15. С. 35-38.
20. Яцунська О. Електоральні міфи та їх використання у президентській виборчій в Україні URL: http://ebk.net.ua/Book/law/jazunska_tdp/part2/401.htm (дата звернення: 15.04.2018)
21. Cassirer E. Der Mythos des Staates. Frankfurt a. M., 1994. 355 p.

Gnatko M. Political mythology in the context electoral political technologies

The article is devoted to the analysis of electoral political technologies as a system of methods, means and concrete tools of realization by political forces of struggle for administrative and political power in society. The emphasis is made on the allocation of space and the expression of their role in these technologies of political mythology in the form of concrete, dynamic in their being and functioning, actualized political myths. In this sense, account is taken of the fact that the most clearly these myths show their respective essence in political and psychological electoral technologies.

Keywords: myth, political myth, political mythology, electoral political technologies, election political campaign, political advertising, functions of myth in politics.

УДК 321.2:342.721

Гіоане І. М.

**ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ**

У статті розглядається проблематика політичного вибору, що буває ситуативним або ж осмисленим, внутрішньо вивіреном, свідомим. Стверджується, що незалежно від мотивації, політичний вибір є вибором змісту та напрямів політичного мислення та дії, які визначають суспільний статус особистості, її роль у житті держави і суспільства. Актуальність дослідження проблематики політичного вибору пов'язана з тим, що життя людини в царині політики пронизане саме вибором, завдяки якому вона визначає свою громадську позицію, напрями політичної діяльності, обирає партнерів чи приєднується до тієї чи іншої політичної сили.

Ключові слова: людина, політика, політичний вибір, культура, політична культура, свобода, відповідальність.

Життя людини в царині політики пронизане вибором, завдяки якому вона визначає свою позицію, напрями політичної діяльності, обирає партнерів чи приєднується до тієї чи іншої політичної сили. Політичний вибір може бути ситуативним або ж осмисленим, внутрішньо вивіреном, свідомим. Однак, незалежно від мотивації, політичний вибір є вибором змісту та напрямів політичного мислення, дії, які визначають суспільний статус особистості, її роль у житті держави і суспільства. Зупинимось на цьому детальніше.

Актуальне значення проблематики політичного вибору лише частково відображене в науковій літературі. Серед українських та зарубіжних науковців, які займалися цією та близькою тематикою, можна згадати таких як Д. Грін, Л. Єфрімова, Т. Константинова, І. Лаврук, О. Омелічкін, С. Походенко, Ф. Рюссо, Р. Швері, Д. Яковлев та інших.

Як зазначає Т. Константинова, у сучасному світі, у зв'язку зі змінами у структурі політичної взаємодії (становленням інформаційного суспільства, переходом до мережевої організації політичного простору та ін.) політичний вибір стає однією із основних складових політичної діяльності в умовах трансформації суспільства [1].

Складність і багатогранність поняття політичного вибору зумовлює розмаїття дослідницьких підходів до визначення його сутності. Найбільш поширеними є три підходи до вивчення політичного вибору: соціологічний, соціально-психологічний, раціонально-поведінковий. Соціологічна модель політичного вибору хронологічно виникла найпершою серед названих. Експериментальне дослідження проблеми механізмів політичного вибору було вперше проведене представниками Чиказької соціологічної школи у 30–40-х рр. ХХ ст. Зазначеним дослідженням передувало вивчення мотивів голосування, здійснене А. Зигфрідом, Ч. Меріамом, Ф. Гознелом, С. Райсом. Одним із головних чинників участі громадян у виборах авторами соціологічної моделі було визначено тиск на індивіда із боку ЗМІ та референтних груп (родини, колег) і психологічне прагнення людини приєднатися до більшості [13, с. 37].

Прибічники соціально-психологічної теорії політичного вибору зосередили головну увагу на визначенні глибинних психологічних детермінант політичної активності виборців. В основі соціально-психологічної моделі – ідея про те, що провідним механізмом політичної активності громадян виявляється механізм партійної або політичної ідентифікації [13, с. 37].

У сучасному філософсько-політологічному дискурсі характеристика поняття політичного вибору найчастіше пов'язується з ліберальною доктриною раціонального вибору. Основи такого підходу починають закладатися з середини ХХ ст. (праці Д. Блека, Дж. Б'юкенена, Е. Даунса, К. Ерроу, Дж. Найта, Д. Норта, У. Рікера та ін.). На той час концепція раціонального вибору, позитивно вплинувши на розвиток економічної науки, почала застосовуватися і як методологія соціально-гуманітарного дослідження.

Основою концепції раціонального вибору є характеристика ідеального типу людської поведінки, що прагне до максимізації власної корисності (виживання) у складному світі. Індивіди діють на основі неповної інформації і простих суб'єктивних моделей для його опису, які через вплив різноманітних чинників (когнітивних обмежень, трансакційних витрат) часто є хибними. Унаслідок цього індивіди на шляху до досягнення мети максимізації корисності стикаються з проблемою невизначеності. Іншою проблемою є схильність суб'єктів до конфлікту інтересів, що також ускладнює їх взаємодію. Для вирішення зазначених проблем індивіди створюють певні інститути (формальні та неформальні) [2, с. 137]. Вони виникають унаслідок раціонального вибору індивідуальних агентів, які у процесі створення і трансформації інститутів починають взаємодіяти.

У політичній науці другої половини ХХ – початку ХХІ ст. концепція раціонального вибору виявила себе у формуванні теорії суспільного вибору (public choice theory) або «нової політичної економії», що ґрунтується на застосуванні економічних концепцій до політичної сфери [3, с. 50]. Зокрема, вагомий внесок у її теоретико-методологічне обґрунтування зробив Е. Даунс. Дослідник, постулюючи максимізацію вигоди індивіда на основі раціональної поведінки, одночасно задається питаннями щодо того, чи можуть люди «перемикати лінію поведінки» при переході з приватного сектора до державного. Шукаючи відповідь, Е. Даунс

висуває припущення, що базові мотивації та інтереси людини залишаються незмінними. До них дослідник відносить раціоналізм та егоїзм індивіда, що постають базовими категоріями теорії суспільного вибору [4, с. 72].

Іншим варіантом теорії раціонального вибору, що набув значного поширення у сучасному філософсько-політологічному дискурсі, є концепція колективної дії М. Олсона. У центрі зазначеної концепції перебуває індивід як найважливіша одиниця політичного аналізу [5, с. 54]. Уявлення, що приватні організації виникають довільно і стихійно, як відповідь на нові виклики необхідності, М. Олсон характеризує як анархічні. Перевага великих груп у плюралістичній моделі суперечить його досвіду, а уявлення, що урядова політика є результатом групового конфлікту, видається йому прикрашанням реальності. Натомість М. Олсон акцентує увагу на владі малих груп, які завдяки кращим організаційним шансам та вдало задіяному потенціалу визиску в процесі політичного вибору можуть здобувати численні переваги за рахунок великих груп [6, с. 314].

У сучасному філософсько-політологічному дискурсі теорія суспільного вибору також постає підґрунтям таких концепцій, як ринкова модель (Р. Лассуелл), ігрова модель (Дж. Кетлін), концепція політичного поля (П. Бурдьє). Здійснене названими дослідниками трактування політики в категоріях попиту та пропозиції дає змогу структурувати її елементи, виокремивши серед них такі: політичні суб'єкти (агенти) або виробники політичного товару (діючі індивіди, носії соціальних відносин); політичний товар; споживачі політичного товару; попит на пропозицію політичного товару; обмін політичним товаром [7, с. 63-64].

Відповідно до теорії суспільного вибору, політичний вибір виявляється у формуванні політичних інститутів, що постають інструментами раціональної мобілізації людських та інших ресурсів для скоординованих зусиль щодо досягнення цілей політичної діяльності. З позицій теорії суспільного вибору політичні інститути характеризуються такими ознаками: наявність примусового характеру і запровадження санкцій за порушення певних норм; колективна користь, що досягається за допомогою раціональної колективної дії. Остання знаходить вияв у боротьбі за владу між акторами, які керуються суб'єктивно виробленою моделлю уявлень про те, що є суспільним благом; формування певного політичного режиму – сукупності явних чи прихованих структур, які визначають форми і канали доступу до провідних урядових посад, охоплюють характеристики політичних діячів, використовуваними ресурси і стратегії. Необхідною умовою існування політичного режиму є наявність ідентичності, найчастіше заснованої на територіальній спільності людей [8, с. 109].

Використання теорії раціонального вибору як теоретико-методологічної основи вивчення філософії політичного вибору виявляє суперечності між дослідниками зазначеної проблеми. З одного боку, прибічники її застосування у сучасному філософсько-політологічному дискурсі зазначають: виборці, як і політики – це індивіди, які раціонально прагнуть досягти певної мети – максимальної вигоди чи користі. Зокрема, голосуючи за програму своєї партії, виборець оцінює дві або кілька альтернатив і вважає за краще обрати одну з них. Систематичне вивчення стратегії поведінки індивідів дало змогу дослідникам сформулювати нові питання щодо сутності політичних феноменів, виробити нові підходи до традиційних проблем політичної науки: дійсний прогрес, який мав місце в політичній науці, пов'язаний із застосуванням теорії раціонального вибору (У. Рікер); теорія раціонального вибору значно просунула наше розуміння ролі політичних інститутів у житті суспільства (Дж. Найт); у сфері політики поширення моделей раціонального вибору було максимально успішним (Г. Кавка); теорія раціонального вибору – це одна із ключових парадигм політичної та соціальної науки, що дає глибокі й чіткі пояснення (К. Монро) [10, с. 62].

З другого боку, основні труднощі теорії раціонального вибору пов'язані з неможливістю синтезу індивідуалістичного та інституційного підходів до пояснення цілеспрямованої поведінки. Прибічники раціонального підходу до проблеми політичного вибору змушені або виходити з концепції максимізації індивідом принципу власного задоволення, пояснюючи формування соціального ладу «невидимою рукою», або брати за

основу соціальні норми й інститути, припускаючи, що поведінка, яка виходить за межі встановлених правил, є нераціональною [3, с. 55].

Критики теорії раціонального вибору також наголошують на двох її методологічних помилках: неправильне застосування статистичних методик дослідниками, які або не приділяють уваги проблемі помилок у вимірах, або надмірно покладаються на висновки, зроблені на основі незначної кількості конкретних спостережень; універсалістські претензії теорії раціонального вибору, коли дослідник відштовхується від методу, а не від проблеми, оскільки є стурбованим насамперед утвердженням певної універсалістської моделі, аніж адекватною інтерпретацією політичних результатів, що мають місце в реальній дійсності [10, с. 63]. Зазначене прагнення призводить до численних похибок, що можуть бути визначені як «патологія теорії раціонального вибору» [9, с. 64].

Обмеженість положень теорії раціонального вибору пояснюється, зокрема, використанням у ній моделі егоїстичного максимізатора вигоди – *Homo economicus*. На думку Д. Яковлева, новою моделлю людини, що здійснює себе через політичний вибір, постає *Homo elegit* (людина, яка обирає). У цьому процесі конституювання нової сутності має відбуватися шляхом перетворення дій індивідуальних акторів щодо реалізації приватних інтересів на раціональну колективну дію, спрямовану на служіння суспільному благу [10, с. 196].

Однією з альтернатив теорії раціонального вибору постає ситуаційний підхід до визначення сутності та характеристик політичного рішення, що полягає у врахуванні мінливості політичної ситуації та модифікації рішення відповідно до цього. Представники цього теоретичного напрямку (зокрема, Д. Істон, Г. Саймон) вважають, що реальні політичні проблеми та шляхи їх вирішення є настільки складними, що їх неможливо описати за допомогою кількісних характеристик та обчислення конкретних показників корисності, які використовують прибічники теорії раціонального вибору. У процесі прийняття рішень більш оптимальним, на думку прибічників ситуаційного підходу, є метод «гілок»: поступове здійснення малих кроків, які враховують нестабільність політичної системи, мінливість політичної реальності, непередбачуваність наслідків політичних кроків [11].

Ситуаційний підхід передбачає порівняння альтернатив і обрання рішень у короткостроковій перспективі, з послідовним впровадженням змін для вирішення певної проблеми. Використання ситуаційного підходу дає змогу уникнути великих ускладнень, пов'язаних із помилковим політичним вибором та виправити їх еволюційним шляхом.

Низка інших теоретико-методологічних моделей політичного вибору, поширених у сучасному філософсько-політологічному дискурсі, пояснює його значущість потребами індивідів в усвідомленні власної соціальної значущості і самоствердженні. Зокрема, С. Вольфінгер і С. Розенстоун пропонують модель домінування поведінкових настанов у політичній поведінці. Названі дослідники вважають, що виборці отримують позитивну задоволеність від виконання акту голосування через зміцнення власних суб'єктивних зв'язків з існуючою політичною системою.

Альтернативу теорії суспільного вибору висувують С. Розенберг і П. Маккаферті – концепцію ірраціонального вибору. Автори доводять, що динаміка політичної участі виборців безпосередньо залежить від значущості виборчого інституту. Таким чином, участь громадян у президентській кампанії зазвичай є вищою, ніж під час виборів до місцевих органів влади [13, с. 39].

Різниця дослідницьких підходів до характеристики політичного вибору не має перешкоджати визначенню його сутності. У найбільш загальному значенні політичний вибір – це змістовний аспект політичного рішення, суть якого полягає у виборі, принаймні, з двох варіантів. Поняття вибору становить протилежність призначенню, де не існує альтернативи.

Політичний вибір є детермінованим цілями, інтересами, міркуваннями суб'єкта політичного рішення. Зазвичай політичний вибір супроводжується ризиком, котрий визначають як різницю між очікуваним виграшем і програшем. Процес вибору є одним із способів конституювання політичної влади в державі. Найбільш поширений політичний

вибір – це акт голосування на виборах як певна процедура згоди або незгоди на передання влади обраним представникам.

Політичний вибір визначає шлях формування певних керівних інститутів державної влади, політичних партій, громадсько-політичних об'єднань, вибір представників на різні організовані заходи, а також вибір глав держав, суб'єктів регіональної, локальної та місцевої влади. Він має вотумний характер, постаючи показником довіри, толерантності або заперечення щодо діючої системи влади [18, с. 9].

Політичний вибір може бути визначений як інтраперсональний процес усвідомлення власних потреб, політико-ідеологічних орієнтацій і настанов, прийняття низки суб'єктивних рішень стосовно можливості передачі повноважень одному з політичних суб'єктів і здійснення певних вчинків в ситуації виборчого процесу [12, с. 31]. Зазначена інтерпретація політичного вибору особистості дає змогу визначити такі його форми, як стабільно-еволюційна та дискретна.

У випадку реалізації політичного вибору у стабільно-еволюційній формі зміни в політичній орієнтації відбуваються поступово. Такі трансформації є безпосередньо пов'язаними з накопиченням змін у суспільно-політичній сфері життя.

Дискретна форма політичного вибору є характерною для періодів різких економічних, соціальних, політичних, культурних зрушень як у соціумі загалом, так і в становищі кожного конкретного індивіда зокрема. У такому випадку політичний вибір втрачає автоматизм, він стає більш індивідуальним, часто супроводжується кризовими станами у людській свідомості. За відсутності значних вольових та інтелектуальних ресурсів індивід може втратити будь-яку орієнтацію і буде не в змозі здійснити вибір. Наслідком може стати потрапляння людини під вплив маніпуляційних технологій [13, с. 280]. Тим самим ситуація політичного вибору перетворюється на фікцію: зберігаючи формальні ознаки вибору, фактично вона позбавляє людину реальної можливості вибирати дійсні альтернативи. Подібна небезпека актуалізує необхідність поглибленого розгляду психологічного аспекту дослідження політичного вибору.

У межах сучасного філософсько-політичного дискурсу наведена вище дефініція політичного вибору може бути доповнена низкою сутнісних ознак, з урахуванням того, що політичний вибір розглядається дослідниками: як безумовна категорія, як дія, що завжди співвідноситься з контекстом, у межах якого набуває сутнісних характеристик; як об'єктивно зумовлена дійсність, сукупність реально існуючих альтернатив, результат впливу на людину історичних та культурних умов; як результат послідовності психічних реакцій і розумових актів індивіда, які забезпечують сприйняття соціальної інформації [14, с. 6].

Політичний вибір особистості є одним із напрямів життєвого вибору, оскільки вони мають спільні передумови й детермінанти. До важливих рис політичного вибору С. Походенко відносить такі ознаки, як опосередкованість (людина обирає того, хто буде протягом певного часу робити вибір замість неї – приймати значущі в контексті життєвої перспективи особистості рішення, відстоювати права, захищати інтереси) і незворотність (обираючи свого представника в органах державної та місцевої влади, людина стикається з відсутністю реальних механізмів контролю, звітності та можливості припинення дій представника, стаючи на певний строк заручником власного вибору) [12, с. 29].

Політичний вибір може бути представлений як інтелектуальна модель прийняття рішень в умовах нестабільності, кризи, перехідного періоду. У межах сучасного філософсько-політологічного дискурсу ситуація вибору найчастіше розуміється як пошук і визначення оптимального варіанту серед наявних альтернатив, тобто реалістичних кроків політичних акторів та інститутів.

Політичний вибір охоплює певну послідовність кроків, а саме: усвідомлення проблемної ситуації; формулювання альтернатив; вибір однієї з них; впровадження політичного рішення [10, с. 194].

Сучасні дослідники також звертають увагу на те, що політичний вибір за своїм характером не є суто суб'єктивним. Його здійснення визначається й певними об'єктивно

заданими рисами: політичний вибір населення зумовлений специфікою суспільно-політичної ситуації, загальним станом соціально-економічного життя відповідної країни; політичний вибір завжди передбачає наявність реальних альтернатив розвитку й активних громадських сил; політичний вибір є не стільки узгодженим, ратифікованим планом або документом, скільки усередненим результатом різноманітних перехресних впливів або наслідком політичної боротьби, у якій домінує певна політична воля й інтереси [17, с. 72].

Зазначені характеристики дають змогу дослідникам виокремити низку типів політичного вибору. *Цілераціональний тип* – в основі перебуває очікування визначеної політичної поведінки, що використовується як умова або засіб для досягнення своєї раціонально поставленої та продуманої мети. Суб'єкт політичного вибору керується переважно раціональними переконаннями, приймаючи рішення не під впливом емоцій чи традицій, а обираючи політичну силу, яка пропонує програму, ідентичну світогляду суб'єкта. *Ціннісно-раціональний тип* ґрунтується на вірі в безумовну самодостатню цінність певної політичної поведінки як такої, незалежно від того, до чого вона приведе. У випадку ціннісно-раціонального політичного вибору особа керується певними загальноприйнятими нормами, релігійними чи моральними настановами, проте водночас має конкретно визначену мету. Акт голосування розглядається як прояв групової солідарності. *Афективний тип* – головним є мотив протесту, коли виборець голосує за партію чи кандидата тому, що він проти решти. Афективний політичний вибір визначається як такий, що зумовлений афектами або емоційним станом індивіда. *Традиційний тип* базується на тривалій звичці. Прикладом традиційного політичного вибору може слугувати феномен спадкового голосування [15, с. 125]. До цього переліку слід додати й такий тип, як *побутово-випадковий*. Він здійснюється за побутово-обумовленими детермінантами, зокрема, за такими характеристиками, як рівень життя, ціни та тарифи, робота, оплата праці (розмір і своєчасність виплати), організація побуту тощо. До цього типу вибору людину спонукає збіг обставин, у які вона втягується.

Розмаїття можливих типів вибору пояснюють ту обставину, що політичний вибір має не ідеальний характер, далеко не завжди виражає інтереси всіх людей і сприяє досягненню спільних цілей. Найчастіше він набуває однобічного або компромісного вигляду. Прийнятність певного політичного вибору визначається його достатньою обґрунтованістю і можливістю здійснення відповідних політичних перетворень з урахуванням реальних умов життя суспільства [16].

Отже, динаміка розвитку суспільства визначає той факт, що політичний вибір не робиться раз і назавжди. Він постійно коригується, переглядається, утверджується знову і в цьому сенсі являє собою тривалий процес.

Використана література:

1. Константинова Т. В. Політичний вибір як об'єкт міждисциплінарних досліджень: історія та сучасність URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2013_7_30 (дата звернення: 25.04.2018)
2. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. Москва: Начала, 1997. 180 с.
3. Швери Р. Теория рационального выбора: аналитический обзор // Социологический журнал. 1995. № 2. С. 43-56.
4. Щеглова Д. В. Проблема агрегирования предпочтений акторов в исследованиях политического рынка // Человек. Сообщество. Управление. 2010. №3. С. 70-81.
5. Константинова Т. В. Плюрализм політичних груп як основа демократичного політичного вибору // Актуальні проблеми політики. 2012. Вип. 47. С. 49-56.
6. Байме К. Політичні теорії сучасності; пер. з англ. Київ: Стилос, 2008. 396 с.
7. Газізов М.М. Концептуальні можливості політичного ринку сучасної політичної системи // Вісник НАДУ. 2015. №4. С. 62-66.

8. Кутырев Г.И. Неинституционализм рационального выбора: преимущества и внутренние противоречия // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. 2012. №11(25). Ч. 1. С. 107-111.
9. Швери Р. Теория рационального выбора: аналитический обзор // Социологический журнал. 1995. №2. С. 43-56.
10. Константинова Т.В. Теорія політичного вибору як складова ліберальної доктрини // Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 48. С. 58-66.
11. Грин Д. П. Объяснение политики с позиций теории рационального выбора: почему так мало удалось узнать? // Политические исследования. 1994. №3. С. 59-74.
12. Константинова Т. В. Політичний вибір: місце та роль у процесі прийняття політичних рішень URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/50585/%CA> (дата звернення: 06.05.2018)
13. Безбах В. Г. Психологія політичного вибору // Психологічні науки: проблеми і здобутки. 2013. Вип. 4. С. 36-49.
14. Шведа Ю. Р. Выборы та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів, 2010. 462 с.
15. Дилигенский Г. Г. Социально-политическая психология. Москва: Наука, 1994. 304 с.
16. Ефимова Л. А. Рациональные и иррациональные факторы политического выбора в современном российском регионе: автореферат дис. ... кандидата политических наук : 23.00.02; Дальневост. гос. ун-т. Владивосток, 2005. 26 с.
17. Походенко С. В . Політичний вибір особистості як предмет психологічного дослідження // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. 2012. Вип. 37. С. 28-32.
18. Яковлев Д. В. Соціологія політичного вибору: контури теорії // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2016. Вип. 10. С. 194-197.
19. Омеличкін О. В. Политический выбор в России: факторы и мотивы // Вестник Кемеровского университета. 2012. №1(49). С. 71-76.
20. Лаврук І. Проблема електоральної невизначеності у ході передвиборчих кампаній // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. 2015. Т. 31-32. С. 123-126.
21. Рюссо Ф. Научная беспристрастность и свободный религиозный и политический выбор URL: http://www.odinblago.ru/nauchn_bespristr (дата звернення: 12.04.2018)

Gioane I. The Problem Of Political Choice In The Context Of Modern Political Discourse

The article deals with the problem of political choice, which could be situational or meaningful, internally verified and conscious. It is argued that regardless of motivation, political choice is the choice of content, directions of political thinking and actions that determine the social status of a person, her role in the state and society life. The urgency of the research of the political choice problems is related to that fact that human life is permeated by exactly the choice in the political realm, due to it, person defines her social position, directions of political activity, chooses partners or joins one or another political force.

Keywords: person, politics, political choice, culture, political culture, freedom, responsibility.